

language elements as: repetitions, proper names in addresses, linguistic means that render a reprise, a pause, emotionally-colored interjections, linking words without semantic load are most often omitted in the subtitles' text.

Key words: subtitle; colloquial speech; text reduction; translation; neutralization.

YU. PLETENETSKA
**TRANSLATION OF COLLOQUIAL
STYLE AND TEXT REDUCTION IN SUBTI-
TLES TO UKRAINIAN FILM**

The article considers colloquial style in the text of subtitles to the Ukrainian feature film "The Stronghold" and the ways of its translation into the English language. The compliance with the colloquial style in subtitles by the translator-subtitler adds some particular touch to the audiovisual product. Having analysed the use of colloquial vocabulary in the film, we concluded that the colloquial style was less adhered to in the English version. As for the English subtitler, they tried to neutralize Ukrainian colloquial words that caused different perception of the audiovisual product by the English recipients. Therefore, 10 examples out of 16 were translated with the help of neutralization (62.5 %) and 6 examples were translated with the help of vocabulary equivalents (37.5 %).

Text reduction is an essential method of the translator-subtitler. It involves omission and compression of abundant or partially abundant language elements. Due to the fact that subtitles make the component of polysemiotic text that completes the

content of audiovisual product and depends on its other components, the translator-subtitler can resort to situational reduction taking into account the strong connection between the dialogue, the situational context and visual information. By means of the detailed analysis of the ways of language elements' compression and omission in the subtitles' text we found the strong connection between the verbal and sign components of the audiovisual product.

In addition, the article highlights the phenomenon of subtitles' text reduction on the lexical level. It provides analysis of the reduction and transformation of linguistic elements by means of: phrases simplification with the help of morphologic transformations (9.5 %), simplification of language units' combinations with the help of words' number reduction (33.5 %), generalizations (9.5 %), substitution of proper names and nouns with pronouns (14.2 %), and the use of shortened forms of auxiliary verbs (23.8 %). It is worth emphasizing that such language elements as: repetitions (of emotional interjections, phrases, etc.) (25 %); proper names in addresses (16.6 %); linguistic means that render reprises, pauses (8.3 %); emotionally-colored interjections (41.6 %); linking words without semantic load (8.3 %) are most often omitted in the subtitles' text.

The directions for future research may involve the search for the ways of simultaneous usage of the subtitles' text compression and the avoidance of possibility to lose original film's expressiveness because of required omissions.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2019

УДК 811.112.2'25'38

СІЗОВА Ксенія

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ГУМОРИСТИЧНИХ НОВЕЛ
КАРЕЛА ЧАПЕКА**

У статті розглядаються перекладацькі інтерпретації гумористичних новел Карела Чапека. Досліджуються способи досягнення адекватності та еквівалентності перекладу, зокрема передачі національно-культурної та жанрово-стильової специфіки творів, відтворення авторської стилістики. Проводиться компаративний аналіз перекладів новел Чапека українською та російською мовами. Простежуються огріхи перекладацьких інтерпретаційних моделей, зокрема, у російськомовних версіях виявлено прагнення до підвищення експресивності тексту, передусім на лексичному та синтаксичному рівнях, що призводить до зниження еквівалентності та адекватності перекладу.

Ключові слова: гумористичні новели Карела Чапека, художній переклад, перекладацькі інтерпретації, адекватність перекладу, еквівалентність перекладу.

DOI: 10.18372/2520-6818.39.13725

Вступ. Збірка К. Чапека, видатного чеського письменника ХХ століття, «Оповідання з другої кишені» була вперше опублікована в 1929 році. Гумористичні мініатюри, що зображують чеське суспільство під соціально-критичним кутом зору,

м'яко критикують існуючі порядки, людські пороки та міщанство. Варто зазначити, що збірка певним чином пародіює сучасну Чапекові західну масову літературу (передусім, йдеться про детективну та любовну белетристику). Дотепні

© Сізова К., 2019

міні-новели висміюють стереотипи та кліше бульварної літератури. Події та герої збірки К. Чапека описуються переважно в гумористичному ключі, хоча часто використовуються й ліричні елементи зображення. У жанровому аспекті «Оповідання з другої кишені» можуть бути кваліфіковані як збірка гумористичних новел.

Переклади творів К. Чапека російською мовою почали створюватися ще в 20-х роках ХХ ст. (практично паралельно з публікацією оригіналів). Це стосується й окремих творів з аналізованої збірки. Повна її версія вперше вийшла у Празі 1974 року у видавництві «Лідове Накладательстві». У цей час у СРСР готувалося семитомне зібрання творів письменника. Російською мовою «Оповідання з другої кишені» перекладав колектив відомих радянських перекладачів-богемістів у складі Т. Аксель, Ю. Молочковського, В. Мартемьянної, Н. Аросевої, А. Косорукова, Н. Замошкіної, В. Чешихіної.

Найбільш відомим перекладом збірки «Оповідання з другої кишені» українською мовою є переклад видатного українського літературознавця і перекладача К. Забарилы, виконаний у 1970 році.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми адекватності та еквівалентності художнього перекладу знаходяться в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних філологів. А. Швейцер (1988) вказує на те, що метою перекладу є створення на основі цілеспрямованого аналізу оригіналу вторинного тексту, що заміняє первинний в іншому мовному і культурному середовищі (с. 75). При цьому науковець, визначаючи адекватність перекладу не тільки як співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому послідовно врахована мета перекладу, але й як співвідношення, орієнтоване на переклад як процес, зауважує, що «вимога адекватності, на відміну від еквівалентності, носить не максимальний, а оптимальний характер» (Швейцер, 1988, с. 99).

О. Шевцова (2012) наголошує на тому, що адекватність — це функціональна тотожність оригіналові, тоді як еквівалентність розуміється як більш-менш точне відтворення його змісту (Шевцова, 2012, с. 153). Як зауважує Т. Олійник (2007), адекватний переклад викликає у адресата іншої мовно-культурної спільноти реакцію, що відповідає інтенції відправника тексту першотвору. У ньому збережені всі наміри щодо впливу на читача, дотримано усі авторські засоби образності, колориту, ритму тощо (Олійник, 2007, с. 272).

На думку Д. Псурцева (2002), перекладач, який є первинним комунікатором, що сприймає і аналізує текст, виступає в ролі інтерпретатора (с. 8). Таким чином, вторинний текст є не точною копією вихідного тексту, а інтерпретаційною моделлю. Д. Псурцев (2002) уточнює, що буквализм при перекладі не гарантує точності

передачі багатопланових (образних) смислових ефектів (с. 11). У свою чергу, «точність передачі багатопланових смислових ефектів, як показує практика, часом досягається сміливими, аж ніяк не буквализмськими перекладацькими рішеннями, які передбачають «жертви» еквівалентності на низьких рівнях з метою набуття еквівалентності на вищих» (Псурцев, 2002, с. 12).

А. Сітко та І. Струк (2016) пропонують насамперед прагнути до еквівалентності перекладу, а далі, виходячи з принципу адекватності, тобто смислового добору сегментів вихідної мови, прагнути до творчого та креативного пошуку вдалих прийомів і способів їх перекладу (с. 125).

Перекладознавці розробляють різні шляхи та підходи з метою підвищення адекватності перекладу. Так, Н. Гордієнко (2012) вважає, що перекладацькій праці повинен передувати глибокий історико-літературознавчий та стилістичний аналіз художнього тексту, що виявляє значущість кожного, навіть найменшого компоненту його структури (Гордієнко, 2012). О. Іванова (2014) акцентує роль перекладача як посередника не лише між мовами, а й культурами і наголошує на тому, що при перекладі слід добиратися до неперекладного; лише у такому випадку можна пізнати по-справжньому чужий народ, чужу культуру. Це підтверджує важливість національно-культурної специфіки мовних одиниць, її величезну значимість у перекладацькій діяльності (Іванова, 2014, с. 278). Л. Макарова (2005) пропонує використовувати при аналізі художніх перекладів наступні робочі поняття, що утворюють модулі дослідного апарату: мовностилістичний модуль, художньо-естетичний модуль, культурологічний модуль і особистісний модуль (Макарова, 2005, с. 222).

Постановка проблеми. Адекватність художнього перекладу передбачає максимально можливе донесення естетичної інформації, що міститься в оригіналі, зокрема: відображення своєрідності доби створення оригіналу, національно-культурної специфіки, виявлення і передачу особливостей літературного напрямку, відтворення індивідуальної авторської стилістики, в тому числі лексики, тропів, фігур, синтаксису тощо. У зв'язку з цим актуальними є компаративні дослідження різних перекладацьких інтерпретацій з метою виявлення найбільш вдалих і виправданих прийомів передачі художнього тексту іншими мовами.

У межах даного дослідження ми розглянемо переклади українською К. Забарилы, а також російськомовні версії, зроблені В. Мартемьянної та Т. Аксель у співавторстві з Ю. Молочковським (вибір саме цих перекладачів зумовлений тим, що їх роботи найчисельніші — відповідно 6 і 7 новел з 25).

Аналіз перекладів. Відмінною рисою російськомовних перекладів є прагнення до

посилення емотивності й експресивності оповіді. Розглянемо це на прикладі новели «Ukradený kaktus». В українському перекладі К. Забарила назва оповідання максимально наближена до оригіналу — «Украдений кактус». Російський перекладач обирає для назви епітет *похищенный* («Похищенный кактус»), який належить до іншого стилю: *похищенными* можуть бути люди, документи, скарби, тобто щось дуже цінне. Словосполучення *похищенный кактус* викликає комічний ефект, що в цілому відповідає задуму К. Чапека — у новелі відбувається не банальна крадіжка, а саме викрадення (навіть з перевдяганням в жіночий одяг), а для самого викрадача кактус дорожче багатьох скарбів.

Підвищення виразності тексту російськими перекладачами може бути проілюстровано наступним фрагментом:

<...> *A protože mé dopisy mně docházely nápadně dobře zalepené, až se celá obálka na rubu zrovna leskla arabskou gumou, řekl jsem si: Aha, někdo otvírá mou poštu; hrom do té poštímistrovské báby! To víte, tihle pošťáci prý dovedou rozlepit každou obálku. Počkej, řekl jsem si; a už jsem seděl a začal jsem svým nejúhlednějším písmem psát: Ty strašidlo poštímistrovské, ty nosatá fuchtle, ty kometo, ty treperendo zvědavá, ty zmiže, ty rašple, ty ježibabo a tak dále, s úctou veškerou JanKubát. Poslouchejte, tahle čeština je bohatá a přesná řeč; jedním dechem jsem na ten papír vysypal čtyřiatřicet výrazů, kterých může přímý a počestný muž užít vůči každé dámě, aniž by se stal osobním nebo dotěrným; <...> (Čapek 1993, s. 3)*

<...> *А що листи мені надходили напрочуд добре заліплені, аж увесь конверт на звороті блищав гуміарабіком, я сказав собі: «Ага, хтось розліплює мою пошту; грім би побив ту поштмейстерську бабу».*

Бачте, ті поштарі, мовляв, уміють розліплювати будь-який конверт. «Чекай-но», — сказав я собі, сів одразу ж і почав своїм найкраснішим письмом виводити: «Ти, страховисько поштарське, ти, носата фухтле, ти, комето, ти, брехачко цікавоноса, ти, гадюко, ти, рашипле, ти, бабо-яго», — і так далі, «зі щирою пошаною — Ян Курбат». Послухайте, чеська мова багата й точна; я одним духом висипав на папір тридцять чотири вирази, що їх відвертий і чесний чоловік може прикласти до кожної дами, не ризикуючи стати брутальним або набридливим <...> (Чапек, 1970, с. 185)

<...> *Письма я получал настолько тщательно заклеенными, что края конверта прямо-таки лоснились от гуммиарабика. «Ага, — сказал я себе, — кто-то просматривает мою корреспонденцию. Дьявол ее возьми, эту носатую бабу-почтмейстершу!...»*

Для почтовых работников, знаете ли, распечатать любой конверт — дело пустяковое. Ну,

погоди, думаю, я тебя проучу! Сел к столу и своим самым изысканным почерком начал выводить: «Ах ты страшило почтовое, ах ты сплетница носатая, ведьма хвостатая, трепло паршивое, змея окаянная, хрычовка старая, кочерга, баба-яга», — и так далее. А внизу приписал «Со всем моим почтением Ян Кубат». Оказывается, чешский язык все-таки — богат и меток; в один присест я высypал на лист бумаги тридцать четыре таких выражения, которые честный и правдивый человек может высказать любой даме, не становясь ни навязчивым, ни чересчур пристрастным. <...> (Чапек 1998, с. 5)

Переклад К. Забарила максимально точно відтворює оригінал, його версія є еквівалентною. Натомість В. Мартемьянова додає епітет *носатая*, перекладає фразу *tihle pošťáci prý dovedou rozlepit každou obálku* більш експресивним і у лексичному, і в синтаксичному аспекті варіантом для *почтовых работников*, *знаете ли, распечатать любой конверт* — *дело пустяковое*. До тексту листа героя перекладачка вносить елементи римованої прози: *сплетница носатая* — *ведьма хвостатая*, *змея окаянная* — *хрычовка старая*, *кочерга* — *баба-яга*, яких у оригіналі не було (хоча у Чапека в цьому фрагменті ефект ритмізації створює анафора *ty*).

Як певну перекладацьку похибку можна кваліфікувати переклад словосполучення *пřímý a počestný muž* як *честный и правдивый человек*, оскільки в даному випадку, на наш погляд, автор акцентував не правдивість і чесність, а прямоту і шляхетність.

Принципову відмінність підходів українського та російського перекладачів до текстів К. Чапека можна проілюструвати на прикладі новели «Případ s dítětem»:

<...> *My jí říkáme Růženka, vzlykala ta maminka, Dudenka, Dydydy, boběček, cácorcka, košiláček, andílek, tátova, mámina, bakaná, pusinka, lulánek, brouček, ptáček, zlato —*

А на то všechno ona slyší? ptal se komisař užasle.

Ona všemu rozumí, ujišťovala maminka v pláči. A tak se vám směje, když jí říkáme hafhaf, bububu, tydlimydlí nebo tititi — <...> (Čapek 1993, s. 43)

<...> — *Ми їй кажемо Руженка, — схлипувала матінка. — Дудочка, ди-ди-ди, крихітка, плисочка, сороченятко, янголятко, татусева, мамина, замазура, ротик, лялечка, жучок, пташечка, золотко...*

— *І на все це вона озивається? — запитував комісар вражено.*

— *Вона все розуміє, — запевняла матінка з плачем. — І так уже ж сміється, коли ми їй кажемо: гав-гав, бу-бу-бу, тидлі-мидлі або ті-ті-ті... <...> (Чапек, 1970, с. 235)*

<...> — *Мы называли ее Руженка, — простонала молодая мамаша. — А еще Крошечка, Лапонька, пупсик, золотце, ангелочек, манюнеч-*

ка, Кутичка, Лялечка, куколка, заицька, кисонька, голубушка, солнышко.

– *И на все на это она откликается?* – поразился комиссар.

– *Она все-все понимает!* – уверяла мамаша, заливаясь слезами. – *И так смеется, когда мы показываем козу-дерезу, лаем собачкой, лопочем «ти-ти-ти», «бу-бу-бу» или щекочем.* <...> (Чапек 1998, с. 47)

К. Забарилко створює еквівалентний переклад. Російська інтерпретація репрезентує творчий (і, як нам здається, не завжди вдалий) підбір лексичних еквівалентів. Перекладач скорочує перелік пестливих імен дитини, деякі з них замінює на звичні для російської культури демінутиви *лапонька, кисонька і голубушка*, деякі прибирає, хоча *tátova, mámina і ptáček* можуть бути перекладені російською як *папина и мамина радость, птичка/птенчик*. В. Мартемьянова проявляє певну перекладацьку вільність, додаючи знайому для російського читача дитячу забавку «показувати козу-дерезу» і лоскотання як елементи комунікації з немовлятами. Не зовсім доречним вважаємо передачу нейтрального дієслова *говорити* у фразі *když jí říkáme haf-haf, bububu, tydlimydlí nebo tititi* словом *лопотати*, яке має значення «говорити швидко, неясно». *Лопотати* людина може уві сні, неясно *лопочуть* щось незнайомою мовою, маленька дитина може *лопотати* (при цьому немовля лепече), але батьки з дитиною не *лопочуть*.

У перекладах Т. Аксель і Ю. Молочковського також спостерігаються спроби зробити текст більш експресивним. Іноді перекладацькі версії відрізняються дещо вільним поводженням з текстами К. Чапека. Так, назву новели «*Čintamani a ptáci*» передано як «Рідкісний килим». Чинтамані в індуїстській і буддистській міфологіях — магічний камінь, який виконує бажання. Візерунок килима носить назву саме «Чинтамані та птахи»; звичайно, не всі читачі знайомі зі східним килимарство, але К. Чапек свідомо назвав свій твір специфічним терміном, і заміна назви на описову, на наш погляд, не є достатньо обґрунтованою.

Новела розповідає про страждання колекціонера старовинних килимів, якому ніяк не вдається придбати рідкісний екземпляр, і рясніє спеціальною термінологією:

<...> *poslouchejte, já mám doma těch širázů, širvanů, mosulů, kabristanů a jiného metrového zboží celé hromady — ale mezi tím byl jeden klasický derbent, pane, to se tak hned nevidí; a jeden starý modrý khorasan.* <...> (Чапек 1993 с. 22)

<...> *Знали бы вы, сколько у меня набралось всяких «ширазов», «ширванов», «моссулов», «кабристанов» и всякого такого заурядного товара! Но среди них был и один классический «Дербент», такой не сразу найдешь! И еще был старый синий «хорасан».* <...> (Чапек 1998, с. 24)

Перекладачі зберігають у тексті всі специфічні терміни; тим більш незрозумілим стає, що змусило їх змінити авторську назву новели.

Російський переклад новели «*O lyrickém zloději*» містить приклади не зовсім точного вибору лексики. Розглянемо фрагмент, що описує роботу оповідача у провінційній газеті:

<...> *Počkejte, tomu už je řada let, co jsem redigoval náš výborný krajský týdeník Posla východu. Já jsem se sice narodil na západě, ale to byste nevěřili, s jakým zápalem jsem bojoval za regionální zájmy východních Čech. Ona to je taková mírná pahorkatina, jakoby ji vymaloval, se švestkovými alejemi a tichými potůčky; ale já jsem týdně burcoval, náš drsný horácký lid, tvrdě zápasící o skývu chleba s nehostinnou přírodou a nepřízní vlády, — páni, to se vám tak krásně a od srdce psalo; jenom dvě léta jsem tam působil, ale za ta dvě léta jsem vštípil tamnímu lidu přesvědčení, že jsou drsní horalové, že jejich život je hrdinný a krušný, že jejich kraj je chudobný sice, ale melancholicky krásný a hornatý, — já myslím, víc novinář nemůže udělat než vykouzlit na Čáslavsku jakýsi druh Norska. Z toho je tak vidět, jakých velikých úkolů jsou noviny schopny.* <...> (Чапек 1993, с. 84)

<...> *Несколько лет назад я редактировал отличную провинциальную еженедельную газету «Восточный курьер». Сам-то я, правда, уроженец западной Чехии, но вы бы не поверили, с каким пылом я отстаивал местные интересы восточных районов! Край там тихий, холмистый, так и просится на картинку, журчат ручейки, растут сливовые деревья... Но я еженедельно призывал «наш кряжистый горный народ» упорно бороться за кусок хлеба с суровой природой и неприязненно настроенным правительством! И писал я все это, доложу вам, с жаром, от всего сердца. Два года я проторчал в «Восточном курьере» и за это время вдолбил тамошним жителям, что они «кряжистые горы», что их жизнь «тяжела, но героична», а их холмистый край «хоть и беден, но поражает своей меланхолической красотой». Словом, превратил Чаславский район почти в Норвегию. Из этого видно, на какие великие дела способны журналисты!* <...> (Чапек 1998, с. 87)

Увагу привертає невдалий еквівалент *кряжистый* для перекладу *drsný*, використання просторічної лексики *проторчал і вдолбил тамошним жителям там*, де у Чапека було *působil i jsem vštípil tamnímu lidu přesvědčení* («працював» і «привів віру своєму народові»), що знижує іронічність оповіді.

Крім лексики зустрічаються і втрати синтаксичні — ефектні повтор і протиставлення фрази *jenom dvě léta jsem tam působil, ale za ta dvě léta jsem vštípil tamnímu lidu přesvědčení* не передаються у перекладі: *два года я проторчал в «Восточном курьере» и за это время вдолбил тамошним жителям.*

Втрата у перекладах слова-лейтмотива. Особливістю і української і російської версій є те, що перекладачі не помітили одного з ключових слів збірки К. Чапека — звернення *poslouchejte* («послухайте»). Якщо в оригінальному тексті воно зустрічається 40 разів, то у російському перекладі — лише 19, а в українському — 5. Перекладачі часто опускають слово або замінюють іншим, наприклад, вступними словами і виразами. На наш погляд, це є суттєвим недоліком, тому що чапеківське *poslouchejte*, можливо, не тільки вступне слово, властиве ідіологові конкретного автора, а щось більш важливе, адже це наполегливе повторення говорить про загальну комунікативну спрямованість збірки новел.

Висновки. Як показав порівняльний аналіз текстів збірки К. Чапека «Оповідання з другої кишені» та їх перекладів українською і російською мовами, перекладачам в цілому вдалося адекватно відобразити своєрідність доби, передати жанрово-стильову специфіку твору, відтворити авторську стилістику. Автори перекладів зуміли максимально точно відтворити неповторний хронотоп чапеківських новел — затишний маленький світ празької глушини, в якому подією глобального масштабу стає вкрадений кактус, а політичне вбивство розглядається у ракурсі змагання районів за популярність у місцевій пресі. Також достатньо точно передано реалії історичної доби.

Український переклад, майстерно виконаний К. Забариллом, є зразком намагання відтворити оригінал максимально точно. Його перекладацьку стратегію можна визначити як прагнення до еквівалентності.

Необхідно зазначити злагоджену роботу російського перекладацького колективу, яка дозволила досягти стилістичної однорідності тексту. При цьому російські перекладачі гумористичних новел К. Чапека, на жаль, часто демонструють прагнення до невиправданого підвищення експресивності тексту, що виявляється на всіх його рівнях, особливо на лексичному і синтаксичному. Мова творів К. Чапека досить стримана, йому не властиві яскраві епітети, розгорнуті описи тощо. Свідомо чи несвідомо перекладачі «прикрашають» чапеківську прозу, що веде до зниження еквівалентності та адекватності перекладу.

Серйозним недоліком усіх розглянутих перекладів є часткова втрата лейтмотивного для збірки слова *poslouchejte* («послухайте»).

Таким чином, чеський письменник заслуговує на нові перекладацькі інтерпретації, що більш повно врахують індивідуально-авторські стилістичні особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Гордієнко, Н. М. (2012). *Поняття перекладацької еквівалентності як центральна проблема теорії*

художнього перекладу. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Efektivni nastroje modernich ved — 2012». Praha: Education and Science. Взято з http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/03_2012_gordienko_ponyattia.pdf

Іванова, О. В. (2014). Перекладацька еквівалентність і способи її досягнення *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна», 48, 277–279.

Макарова, Л. С. (2005). Об одном опыте анализа художественного перевода. *Вестник Адыгейского государственного университета*, 4, 222–226.

Олійник, Т. (2007). Прагматика перекладу: адекватність перекладу як критерій оцінки його якості. В. Т. Сулим, С. Н. Денисенко (Ред.), *Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: збірник наукових праць*. — Ч. 1. *Лінгвостилістика. Лексична семантика. Фразеологія*. (с. 271–273). Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка.

Псурцев, Д. В. (2002). К проблеме перевода и интерпретации художественного текста: об одном критерии адекватности. *Вестник МГЛУ*, 463, 16–26.

Сітко, А. В., Струк І. В. (2016). Адекватність і еквівалентність у перекладі мовних особливостей. *Science of Europe*, 10 (10), 122–126.

Чапек, К. (1998). *Рассказы из второго кармана*. Новосибирск: Новосибирская областная научная библиотека.

Чапек К. (1970). *Оповідання з обох кишень*. К.: Дніпро.

Швейцер, А. Д. (1988). *Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты*. Москва: Наука.

Шевцова, О. (2012). Співвідношення перекладознавчих феноменів «адекватність» та «еквівалентність». *Мовні і концептуальні картини світу*, 42.

Čapek, K. (1993). *Povídky z druhé kapsy*. Praha: Československý spisovatel.

К. СІЗОВА

ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ ЮМОРИСТИЧЕСКИХ НОВЕЛЛ КАРЕЛА ЧАПЕКА

В статье рассматриваются переводческие интерпретации юмористических новелл Карела Чапека. Исследуются способы достижения адекватности и эквивалентности перевода, в том числе, передачи национально-культурной и жанрово-стилевой специфики произведений, воспроизведения авторской стилистики. Проводится компаративный анализ переводов новелл Чапека на украинский и русский языки. Прослеживаются огрехи переводческих интерпретационных моделей, в частности, в русскоязычных версиях выявлено стремление к повышению экспрессивности текста, прежде всего на лексическом и синтаксическом уровнях, что приводит к снижению эквивалентности и адекватности перевода.

Ключевые слова: юмористические новеллы Карела Чапека, художественный перевод, переводческие интерпретации, адекватность перевода, эквивалентность перевода.

K. SIZOVA

TRANSLATION INTERPRETATIONS OF HUMORISTIC STORIES BY KAREL CAPEK

The article discusses the translation interpretations of humorous stories by Karel Capek. Ways to achieve the adequacy and equivalence of translation, in particular, the transmission of national-cultural and genre-style specificity of works, reproduction of the author's stylistics are explored. A comparative analysis of the translations of stories by Karel Capek into Ukrainian and Russian languages is carried out.

Key words: humoristic stories by Karel Capek, literary translation, translation interpretations, translation adequacy, translation equivalence.

K. SIZOVA

TRANSLATION INTERPRETATIONS OF HUMORISTIC STORIES BY KAREL CAPEK

The article discusses the translation interpretations of humorous stories by Karel Capek. Ways to achieve the adequacy and equivalence of translation, in particular, the transmission of national-cultural and genre-style specificity of works, reproduction of the author's stylistics are explored. The adequacy of the literary translation involves the maximum possible presentation of the aesthetic information contained in the original, in particular: national and cultural specifics, the identification and transmission of the features of the literary direction, reproduction of the individual author's style, including vocabulary, tropes, figures, syntax etc. In this regard, comparative studies of various translation interpretations are important for identifying the most successful and

justifiable methods for the transmission of artistic text in other languages.

The collection of short stories by K. Capek «Tales from Another Pocket» was first published in 1929. Translations of works by K. Capek in Russian began to be created in the 20-ies of the XX century (practically in parallel with the publication of originals), however, the classics are translations made in the 70's (in the Ukrainian language by known philologist and translator K. Zabarylo, and in Russian — by team of Soviet bohemians, who was preparing the seven-volume edition of Capek)

As the comparative analysis of the texts of the collection of K. Capek's «Tales from Another Pocket» and their translations in Ukrainian and Russian shows, the translators generally managed to adequately reflect the peculiarity of the era, transfer the genre and style of the work, and reproduce the author's stylistics.

The Ukrainian translation, masterfully made by K. Zabarylo, is an example of an attempt to reproduce the original as accurately as possible. His translation strategy can be defined as a desire for maximal equivalence.

It is necessary to note the coordinated work of the Russian translation team, which allowed achieving stylistic homogeneity of the text. At the same time, Russian translators of K. Capek's humorous stories, unfortunately, often show a desire to unjustifiably increase the expressiveness of the text, which is manifested at all its levels, especially in lexical and syntactic. The language of the works of K. Capek is rather restrained; he does not have bright epithets, detailed descriptions, etc. Knowingly or unknowingly, translators «decorate» Capek's prose, which leads to a decrease in the equivalence and adequacy of the translation.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2019

УДК 81 367.633 [811.161.2+811.161.1]

ТИМКОВА Валентина

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙМЕННИКА ПРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ

У пропонованій розвідці на основі матеріалів друкованих джерел проаналізовано і відредаговано можливі в українській мові сполучення і ненормативні поєднання із прийменником *при*, подано перелік найчастіше вживаних прийменникових конструкцій, які, як правило, носії мови утворюють на російський кшталт, в усному та писемному мовленні. Зазначено, що під час використання зазначеного прийменника, варто перевірити його вживання за словниками і довідниками, проаналізувати контекст. Зосереджено увагу на неправильному використанні російнізмів «*при тому*», «*при цьому*».

Ключові слова: правильно; неправильно; матеріали видань; відповідники; сполучення з прийменником; українська та російська мови.

DOI: 10.18372/2520-6818.39.13726

© Тимкова В., 2019